

УДК 342.9

Ірина Хомишин

Національний університет «Львівська політехніка»,
заступниця директора з науково-педагогічної роботи
Навчально-наукового інституту права,
психології та інноваційної освіти,
доктор юридичних наук, професор
iryna.y.khomyshyn@lpnu.ua
ORCID ID :<https://orcid.org/0000-0002-6180-347>

НАЦІОНАЛЬНЕ ЗАКОНОДАВСТВО ТА МІЖНАРОДНІ ЗОБОВ'ЯЗАННЯ У СФЕРІ ЗАПОБІГАННЯ ТА ПРОТИДІЇ ДОМАШНЬОМУ НАСИЛЬСТВУ

<http://doi.org/10.23939/law2023.40.162>

© Хомишин І., 2023

У статті здійснено аналіз національного законодавства у сфері запобігання та протидії домашньому насильству і насильству за ознакою статі. Актуалізовано визнання на законодавчому рівні поняття «Дитини-Свідка», наголошено на проблемах правозастосовної практики, коли суд не може з урахуванням обставин справи оцінювати дитину саме як потерпілу в ситуаціях, де вона стала тільки свідком домашнього насильства. Відзначено, що вимога Стамбульської конвенції – створити один або більше офіційних органів, відповідальних за координацію, виконання, моніторинг та оцінку політики і заходів для запобігання всім формам насильства та для боротьби з усіма формами насильства, які підпадають під сферу застосування цієї Конвенції, отримала своє втілення, покладаючи на Мінсоцполітики України формування і реалізацію державної політики у сфері запобігання та протидії домашньому насильству, координацію взаємодії суб'єктів, задіяних у заходах із викорінення вказаного суспільно небезпечного явища. Здійснено аналіз Державної соціальної програми запобігання та протидії домашньому насильству і насильству за ознакою статі на період до 2025 року, виокремлено основні завдання і заходи з виконання вказаної Програми. Зроблено висновок, що процес вдосконалення національного законодавства потребує вдосконалення з урахуванням і національних особливостей, і міжнародних засад.

Ключові слова: домашнє насильство; законодавство; Стамбульська конвенція; протидія; запобігання; дитина-свідок; мобільна бригада; кривдник.

Постановка проблеми. Тема домашнього насильства є актуальною для фахівців різних галузей, для законодавців, правоохоронних органів, міжнародних організацій, суспільства загалом. Суспільна увага до проблеми домашнього насильства, висвітлення її в ЗМІ, активна громадська діяльність та законодавча робота призвели до того, що українське суспільство дедалі менше толерує будь-які прояви домашнього насильства. Сьогодні вкрай важливо, щоб Україна вдосконалювала законодавство в сфері запобігання та протидії домашньому насильству, в частині притягнення до відповідальності за домашнє насильство, вдосконалювала підходи до розслідування правопору-

шень, пов'язаних із домашнім насильством. Огляд національного законодавства дає можливість виявити прогалини, окреслити напрями вдосконалення державної політики, проаналізувати які стандарти Європейського Союзу імплементовано в законодавство України, які в процесі імплементатії і які повинні плануватись до імплементатії згідно з рекомендаціями, висловленими Європейським Союзом.

Розмаїття форм домашнього насильства зумовлює комплексний підхід до окреслюваної проблеми. Національне законодавство покликане запобігти будь-яким проявам домашнього насильства. Базуючись на засадах міжнародно-правових норм, українське законодавство враховує національні особливості, рівень розвитку країни, ставлення суспільства до цієї проблеми. Якщо у розвинутих європейських країнах супровід постраждалих від домашнього насильства є звичним завданням для органів влади, громадських організацій, то Україна перебуває у процесі становлення національних відправних точок доступу до послуг у сфері насильства.

Аналіз дослідження проблеми. Питанням протидії домашньому насильству у національному законодавстві присвячені праці таких науковців: О. Бандури, Ю. Бітяка, Я. Бордіяна, В. Головченка. Закордонний досвід запобігання сімейно-побутовим насильницьким злочинам щодо жінок з боку правоохоронних органів вивчав О. Гумін. Адміністративно-правові засади діяльності суб'єктів, що здійснюють заходи у сфері запобігання та протидії домашньому насильству, досліджувала К. Довгунь. О. Ковальова здійснила аналіз законодавства щодо адміністративної відповідальності за вчинення домашнього насильства. Дослідження кримінально-правової протидії домашньому насильству в окремих країнах Європейського Союзу здійснено У. Митник. К. Черевко описав основні терміни, пов'язані з домашнім насильством, зокрема насильством щодо жінки, розглянув детермінанти домашнього насильства. Крім того, багато інших учених у своїх наукових розвідках розглядали тему запобігання та протидії домашньому насильству і насильству за ознакою статі.

Мета статті – аналіз національного законодавства та міжнародних засад у сфері запобігання та протидії домашньому насильству і насильству за ознакою статі.

Виклад основного матеріалу. Україна стала однією з перших країн на європейському континенті, яка визнала насильство в сім'ї гострою соціальною проблемою, коли прийняла Закон України «Про попередження насильства в сім'ї» в 2001 році [1]. Подальше системне вдосконалення національного законодавства в частині протидії домашньому насильству відбулося шляхом прийняття у 2017 році Закону України «Про запобігання та протидію домашньому насильству» [2].

Український законодавець не стоїть осторонь проблем у сфері запобігання та протидії домашньому насильству, адже, крім Закону України «Про запобігання і протидію домашньому насильству», важливим кроком у цій сфері є ратифікація Україною Конвенції Ради Європи про запобігання насильству стосовно жінок і домашньому насильству та боротьбу із цими явищами (Стамбульська конвенція) [3].

Стамбульська конвенція серед суб'єктів домашнього насильства хоча і робить наголос, що жертвами стають здебільшого жінки, внаслідок історично нерівного співвідношення сил між жінками та чоловіками, водночас не відкидає можливості застосування домашнього насильства до чоловіків та дітей [3].

Закон України «Про запобігання та протидію домашньому насильству» містить широкий перелік осіб, на яких поширюється дія законодавства про запобігання та протидію домашньому насильству подружжя, водночас виокремлює дві групи за фактом спільного проживання, а саме незалежно від факту спільного проживання це: подружжя; колишнє подружжя; наречені; мати (батько) або діти одного з подружжя (колишнього подружжя) та інший з подружжя (колишнього подружжя); особи, які спільно проживають (проживали) однією сім'єю, але не перебувають (не перебували) у шлюбі між собою, їхні батьки та діти; особи, які мають спільну дитину (дітей);

батьки (мати, батько) і дитина (діти); дід (баба) та онук (онука); прадід (прабаба) та правнук (правнучка); вітчим (мачуха) та пасинок (падчерка); рідні брати і сестри; інші родичі: дядько (тітка) та племінник (племінниця), двоюрідні брати і сестри, двоюрідний дід (баба) та двоюрідний онук (онука); діти подружжя, колишнього подружжя, наречених, осіб, які мають спільну дитину (дітей), які не є спільними або всиновленими; опікуни, піклувальники, їхні діти та особи, які перебувають (перебували) під опікою, піклуванням; прийомні батьки, батьки-вихователі, патронатні вихователі, їхні діти та прийомні діти, діти-вихованці, діти, які проживають (проживали) в сім'ї патронатного вихователя. Дія законодавства про запобігання та протидію домашньому насильству поширюється також на інших родичів, інших осіб, які пов'язані спільним побутом, мають взаємні права та обов'язки, за умови спільного проживання, а також на суб'єктів, що здійснюють заходи у сфері запобігання та протидії домашньому насильству [2].

Важливим є визнання на законодавчому рівні поняття «Дитини-Свідка». Закон дає роз'яснення, яка дитина є постраждалою від домашнього насильства. Так стаття 1 стверджує: «дитина, яка постраждала від домашнього насильства – особа, яка не досягла 18 років та зазнала домашнього насильства у будь-якій формі або стала свідком (очевидцем) такого насильства» [2].

Суддя Верховного Суду у складі Касаційного цивільного суду Ольга Ступак під час «круглого столу» «Належні та допустимі докази у справах про адміністративні правопорушення, передбачені ст. 173-2 КУпАП» слушно зазначила, що «...через брак правозастосовної практики, глибокого розуміння проблематики спостерігається недостатня якість підготовки матеріалів у справах про такі адміністративні правопорушення, як домашнє насильство. Наслідком є те, що суд не може з урахуванням обставин справи оцінювати дитину саме як потерпілу в ситуаціях, де вона стала тільки свідком домашнього насильства. А це позбавляє дитину можливості потім отримати більший захист: отримати обмежувальний припис про заборону кривднику наблизитися до дитини, отримати відшкодування завданої їй моральної шкоди».

Водночас у питанні визнання дітей як потерпілих від домашнього насильства є практика Верховного Суду України у справі № 753/19409/19 від 17 лютого 2021 року, у якій суд наголосив на важливості ідентифікації судом дітей, які стали свідками насильства, як постраждалих, навіть за відсутності такої ідентифікації з боку поліції. Невизначеність статусу дитини унеможливорює правильне застосування судом Закону № 2229-VIII, що жодним способом не захищає постраждалих осіб від домашнього насильства та дій кривдника [4].

Міжнародна практика з цієї теми покликається на рішення Європейського суду з прав людини у справі «Єремія проти Республіки Молдова». Так рішення Європейського суду з прав людини встановило, що в разі, якщо дитина спостерігає систематичне насильство щодо одного зі своїх батьків з боку другого, вона сама є жертвою насильства і має право на захист з боку держави [5].

Конвенція Ради Європи про запобігання насильству стосовно жінок і домашньому насильству та боротьбу із цими явищами зобов'язує держави, які підписали цю Конвенцію, створити один або більше офіційних органів, відповідальних за координацію, виконання, моніторинг та оцінку політики і заходів для запобігання всім формам насильства та для боротьби з усіма формами насильства, які підпадають під сферу застосування цієї Конвенції [3].

Центральним органом виконавчої влади, що забезпечує формування державної політики у сфері запобігання та протидії домашньому насильству і одночасно реалізує вказану політику, є Міністерство соціальної політики України [6].

Крім того, відповідно до Постанови Кабміну від 22.08.2018 р. № 658 «Про затвердження Порядку взаємодії суб'єктів, що здійснюють заходи у сфері запобігання та протидії домашньому насильству і насильству за ознакою статі», на Мінсоцполітики покладено завдання здійснювати координацію суб'єктів на загальнодержавному рівні [7].

Отже, Мінсоцполітики, крім того, що формує і реалізує державну політику у сфері запобігання та протидії домашньому насильству, виступає основним координатором взаємодії суб'єктів, задіяних у заходах із викорінення вказаного суспільно небезпечного явища.

На регіональному рівні за забезпечення реалізації державної політики у сфері запобігання та протидії домашньому насильству відповідають Рада міністрів Автономної Республіки Крим, місцеві державні адміністрації, в тому числі їхні структурні підрозділи.

Міністерство соціальної політики України та його підрозділи на місцях є ключовим суб'єктом у сфері адміністративно-правового регулювання протидії насильству в сім'ї, як орган виконавчої влади, що формує та реалізовує державну політику, а також координує діяльність інших суб'єктів.

До інших органів та установ, на які покладаються функції зі здійснення заходів у сфері запобігання та протидії домашньому насильству, належать: 1) служби у справах дітей; 2) уповноважені підрозділи органів Національної поліції України; 3) органи управління освітою, навчальні заклади, установи та організації системи освіти; 4) органи охорони здоров'я, установи та заклади охорони здоров'я; 5) центри з надання безоплатної вторинної правової допомоги; 6) суди; 7) прокуратура; 8) уповноважені органи з питань пробації [2].

Неабияку роль у сфері запобігання та протидії домашньому насильству відіграє Представництво Фонду ООН у галузі народонаселення (UNFPA – the United Nations Population Fund) в Україні.

Програма «Комплексний підхід до вирішення проблеми насильства щодо жінок та дівчат в Україні» була розпочата UNFPA у 2017 році і сприяє процесам зміцнення національних механізмів запобігання і реагування на гендерно зумовлене насильство, розширенню та вдосконаленню механізмів, які були створені в рамках діяльності UNFPA щодо запобігання та реагування на випадки насильства протягом 2015–2017 рр.

Реальним інструментом реагування на гендерно зумовлене насильство стали мобільні бригади соціально-психологічної допомоги UNFPA. Команди мобільних бригад надають безоплатну соціально-психологічну допомогу людям незалежно від статі та статусу перебування у громадах, тобто і мешканкам/-цям місцевих громад, і внутрішньо переміщеним особам, надають психологічну допомогу постраждалим особам; реагують на повідомлення про випадки насильства, зокрема шляхом кризового й екстреного втручання; інформують постраждалих осіб про медичні, юридичні та інші послуги, які можна отримати для подолання наслідків насильства, а також про надавачів таких послуг, зокрема про загальні або спеціалізовані служби підтримки постраждалих осіб (притулки, кризові кімнати, денні центри та інші); роз'яснюють постраждалим особам їхні права та можливості отримання допомоги; проводять інформаційно-просвітницьку діяльність. Основна перевага такої бригади полягає у її мобільності. Команда швидко й ефективно реагує на запит постраждалої особи, що дає можливість вчасно виявити випадок насильства, надати соціально-психологічну допомогу тим, хто її потребує, і скерувати до інших служб за потреби.

Порядок утворення, основні засади діяльності та організації роботи мобільної бригади соціально-психологічної допомоги особам, які постраждали від домашнього насильства та/або насильства за ознакою статі, визначено Типовим положенням про мобільну бригаду соціально-психологічної допомоги особам, які постраждали від домашнього насильства та/або насильства за ознакою статі, затвердженим Постановою Кабінету Міністрів України від 22 серпня 2018 р. [8]. Мобільна бригада у своїй діяльності керується Конституцією та законами України, постановами Верховної Ради України, актами Президента України та Кабінету Міністрів України, міжнародними договорами, згода на обов'язковість яких надана Верховною Радою України, рішеннями центральних і місцевих органів виконавчої влади, органів місцевого самоврядування, а також положенням про мобільну бригаду.

Ще одним нормативним актом, який покликаний запобігти та протидіяти домашньому насильству, насильству за ознакою статі, захистити права осіб, які постраждали від такого насильства, був Указ Президента України про невідкладні заходи у цій сфері, яким Кабінет Міністрів України зобов'язувався розробити з урахуванням міжнародних стандартів та затвердити план невідкладних заходів, спрямованих на забезпечення комплексного інтегрованого підходу до подолання домашнього насильства, насильства за ознакою статі [9].

На виконання Указу Президента, Постановою Кабінету Міністрів України від 24 лютого 2021 р. затверджено Державну соціальну програму запобігання та протидії домашньому насильству і насильству за ознакою статі на період до 2025 року. Основні завдання і заходи з виконання вказаної Програми систематизовані за такими напрямками:

- запобігання домашньому насильству, яке передбачає подолання в українському суспільстві негативних стереотипів і формування нетерпимого ставлення до насильницької моделі поведінки;
- реагування на факти домашнього насильства та насильства за ознакою статі, має на меті створити нову систему реагування на насильство;
- забезпечення доступності та якості надання необхідних соціальних послуг особам, постраждалим від домашнього насильства та насильства за ознакою статі;
- належне розслідування фактів домашнього насильства, притягнення кривдників до передбаченої законом відповідальності та зміна їх поведінки [10].

Відповідальними за виконання цих заходів визначено дуже велике коло суб'єктів: Мінсоцполітики, Нацсоцслужба, МВС, Національна поліція, МОН, МОЗ, ДСА, Офіс Генерального прокурора, Рада міністрів Автономної Республіки Крим, обласні, Київська і Севастопольська міські держадміністрації, органи місцевого самоврядування, громадські та міжнародні організації та ін.

Новим інструментом у сфері протидії та запобіганні корупції став Єдиний державний реєстр випадків домашнього насильства та насильства за ознакою статі. Метою формування та ведення Реєстру є:

- захист життєво важливих інтересів постраждалих осіб, зокрема дітей;
- запобігання повторним випадкам насильства;
- забезпечення здійснення заходів у сфері запобігання та протидії насильству;
- облік випадків насильства, узагальнення та аналіз інформації про насильство;
- надання комплексної та своєчасної допомоги постраждалим особам суб'єктами, що здійснюють заходи у сфері запобігання та протидії насильству, визначеними Законом України «Про запобігання та протидію домашньому насильству» та «Про забезпечення рівних прав та можливостей жінок і чоловіків»;
- координація діяльності суб'єктів шляхом оптимізації інформаційної взаємодії суб'єктів, що здійснюють заходи у сфері запобігання та протидії насильству [11].

Не можна не відзначити і роль підзаконних нормативно-правових актів Міністерства соціальної політики у сфері протидії та запобігання домашньому насильству. Зокрема, Наказом Міністерства соціальної політики затверджена Типова програма для кривдників від 01.10.2018 р., якою передбачено комплекс заходів за результатами оцінки ризиків, спрямованих на зміну насильницької поведінки кривдника, формування у нього нової, неагресивної моделі поведінки у приватних стосунках, відповідального ставлення до власних вчинків та їх наслідків, до виконання батьківських обов'язків, на викорінення дискримінаційних уявлень про соціальні ролі та обов'язки жінок і чоловіків [12].

Водночас констатуємо, що стан реалізації цього спеціального заходу щодо протидії домашньому насильству нині є незадовільним і містить певні прогалини, зокрема, не у всіх громадах розроблені власні програми для кривдників з урахуванням місцевої специфіки, відсутність у деяких громадах відповідних фахівців, які мають надавати такі послуги, недостатня робота суду щодо цього, не всі судді взагалі обізнані з можливістю направляти кривдників на проходження програми, незважаючи на те, що такі норми вже кілька років наявні у законодавстві [13, с. 119].

Спільний наказ Мінсоцполітики та МВС «Порядок проведення оцінки ризиків вчинення домашнього насильства» від 13.03.2019 р. визначив процедуру проведення оцінки вірогідності продовження чи повторного вчинення домашнього насильства, настання тяжких або особливо тяжких наслідків його вчинення, а також смерті постраждалої особи, з метою визначення ефективних заходів реагування, спрямованих на припинення такого насильства та попередження його повторного

вчинення [14]. Цей порядок має важливе значення, адже залежно від визначеного рівня небезпеки, яка загрожує постраждалій особі, поліцейський уповноваженого підрозділу поліції приймає рішення щодо потреби винесення термінового заборонного припису стосовно кривдника та застосування заходів, передбачених частиною другою статті 25 Закону України «Про запобігання та протидію домашньому насильству».

Процес вдосконалення національного законодавства не відкидає потреби та важливості приєднання до міжнародних документів після їх опрацювання,

Прийнятий Верховною Радою України Закон № 2319-IX «Про ратифікацію Конвенції Ради Європи про запобігання насильству стосовно жінок і домашньому насильству та боротьбу із цими явищами» від 20.06.2022 р. надав новий імпульс комплексній імплементації в Україні міжнародних стандартів захисту від гендерно зумовленого насильства. З моменту ратифікації конвенції і набуття нею 1 листопада 2022 р. чинності для України гендерний мейнстримінг стає не лише національною політикою, він є частиною конфігурації сучасних міжнародних політик, міжнародним зобов'язанням України, заснованим на фундаментальній передумові міжнародного правопорядку «*paatum sunt servanda*» – «договори повинні виконуватися». Окрім того, важливий ресурс, отриманий Україною після ратифікації, – це взаємодія з комітетом GREVIO (Group of Experts on Action against Violence against Women and Domestic Violence) – групою експертів з протидії насильству щодо жінок і домашньому насильству, діяльність якого забезпечує моніторинговий механізм виконання конвенції.

В статті здійснено лише частковий огляд національного законодавства у сфері запобігання та протидії домашньому насильству, сьогодні ми можемо констатувати, що механізмів протидії цьому негативному соціальному явищу в Україні є велика кількість, безліч органів, громадських організацій задіяні у подоланні проявів домашнього насильства. Не можна не відзначити просвітницьку роль освітніх закладів освіти, але ці та інші питання потребують окремого дослідження.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Про попередження насильства в сім'ї: Закон України від 15.11.2001 р. № 2789-III. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/card/2789-14>
2. Про запобігання та протидію домашньому насильству: Закону України 07.12.2017 р. № 2229-VIII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/card/2229-19>
3. Про ратифікацію Конвенції Ради Європи про запобігання насильству стосовно жінок і домашньому насильству та боротьбу із цими явищами 20.06.2022 р. № 2319-IX. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/card/2319-20>
4. Постанова Верховного суду України 17 лютого 2021 р., судова справа № 753/19409/19. URL: № 61-6763св20 <https://ips.ligazakon.net/document/view/C018134?an=160> (дата звернення: 02.11.2023 р.).
5. CASE OF EREMIA v. THE REPUBLIC OF MOLDOVA. URL: <https://hudoc.echr.coe.int/rus?i=001-119968>
6. Про затвердження Положення про Міністерство соціальної політики України: Постанова Кабінету Міністрів України від 17.06.2015 р. № 423. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/card/423-2015-%D0%BF>
7. Про затвердження Порядку взаємодії суб'єктів, що здійснюють заходи у сфері запобігання та протидії домашньому насильству і насильству за ознакою статі: Постанови Кабміну від 22.08.2018 р. № 658. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/658-2018-%D0%BF#Text>
8. Про затвердження Типового положення про мобільну бригаду соціально-психологічної допомоги особам, які постраждали від домашнього насильства та/або насильства за ознакою статі: Постанова Кабінету Міністрів України від 22 серпня 2018 р. № 654. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/card/654-2018-%D0%BF>
9. Про невідкладні заходи із запобігання та протидії домашньому насильству, насильству за ознакою статі, захисту прав осіб, які постраждали від такого насильства: Указ Президента України від 21.09.2020 р. № 398/2020. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/card/398/2020>
10. Питання Державної соціальної програми запобігання та протидії домашньому насильству та насильству за ознакою статі на період до 2025 року: Постанова Кабінету Міністрів України від 24.02.2021 р. № 145. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/145-2021-%D0%BF#Text>

11. Типова програма для кривдників Міністерство соціальної політики України від 01.10.2018 № 1434 URL:<https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z1222-18#Text>
12. Берендеева А. І., Томина В. Ю. Стан реалізації програми для кривдників як спеціального заходу щодо протидії домашньому насильству. Проблеми правозастосування право і суспільство № 1 / 2022. с. 119–125
13. Про затвердження Порядку проведення оцінки ризиків вчинення домашнього насильства: Наказ Міністерства соціальної політики України Міністерства внутрішніх справ України від 13.03.2019 № 369/180 URL:<https://zakon.rada.gov.ua/laws/card/z0333-19>

REFERENCES

1. *Pro poperedzhennia nasylstva v simi*: Zakon Ukrainy vid 15.11.2001 r. No. 2789-III. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/card/2789-14> [In Ukrainian].
2. *Pro zapobihannia ta protydiu domashnomu nasylstvu*: Zakonu Ukrainy 07.12.2017 r. No. 2229-VIII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/card/2229-19> [In Ukrainian].
3. *Pro ratyfikatsiiu Konventsii Rady Yevropy pro zapobihannia nasylstvu stosovno zhinok i domashnomu nasylstvu ta borotbu iz tsymy yavvshchamy 20.06.2022 r. No. 2319-IX* URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/card/2319-20> [In Ukrainian].
4. *Postanova Verkhovnoho sudu Ukrainy 17 liutoho 2021 r., sudova sprava No. 753/19409/19*. URL: No. 61-6763sv20 <https://ips.ligazakon.net/document/view/C018134?an=160> (data zvernennia: 02.11.2023 r.). [In Ukrainian].
5. *CASE OF EREMIA v. THE REPUBLIC OF MOLDOVA*. URL: <https://hudoc.echr.coe.int/rus/?i=001-119968> [In Ukrainian].
6. *Pro zatverdzhennia Polozhennia pro Ministerstvo sotsialnoi polityky Ukrainy*: Postanova Kabinetu Ministriv Ukrainy vid 17.06.2015r. No. 423. URL:<https://zakon.rada.gov.ua/laws/card/423-2015-%D0%BF> [In Ukrainian].
7. *Pro zatverdzhennia Poriadku vzaiemodii subiektiv, shcho zdiisniuiut zakhody u sferi zapobihannia ta protydi domashnomu nasylstvu i nasylstvu za oznakoiu stati: Postanovy Kabminu vid 22.08.2018 r.* No. 658. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/658-2018-%D0%BF#Text> [In Ukrainian].
8. *Pro zatverdzhennia Typovoho polozhennia pro mobilnu bryhadu sotsialno-psykholohichnoi dopomohy osobam, yaki postrazhdaly vid domashnoho nasylstva ta/abo nasylstva za oznakoiu stati*: Postanova Kabinetu Ministriv Ukrainy vid 22 serpnia 2018 r. No. 654. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/card/654-2018-%D0%BF> [In Ukrainian].
9. *Pro nevidkladni zakhody iz zapobihannia ta protydi domashnomu nasylstvu, nasylstvu za oznakoiu stati, zakhystu prav osib, yaki postrazhdaly vid takoho nasylstva*: Ukaz Prezydenta Ukrainy vid 21.09.2020 r. No. 398/2020. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/card/398/2020> [In Ukrainian].
10. *Pytannia Derzhavnoi sotsialnoi prohramy zapobihannia ta protydi domashnomu nasylstvu ta nasylstvu za oznakoiu stati na period do 2025 roku*: Postanova Kabinetu Ministriv Ukrainy vid 24.02.2021 r. No. 145. URL:<https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/145-2021-%D0%BF#Text> [In Ukrainian].
11. *Typova prohrama dlia kryvdnykiv Ministerstvo sotsialnoi polityky Ukrainy vid 01.10.2018 No. 1434*. URL:<https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z1222-18#Text> [In Ukrainian].
12. Berendieieva A. I., Tomina V. Yu. *Stan realizatsii prohramy dlia kryvdnykiv yak spetsialnoho zakhodu shchodo protydi domashnomu nasylstvu*. Problemy pravozastosuvannia pravo i suspilstvo. No. 1 / 2022. p. 119–125. [In Ukrainian].
13. *Pro zatverdzhennia Poriadku provedennia otsinky ryzykiv vchynennia domashnoho nasylstva*: Nakaz Ministerstva sotsialnoi polityky Ukrainy Ministerstva vnutrishnikh sprav Ukrainy vid 13.03.2019. No. 369/180 URL:<https://zakon.rada.gov.ua/laws/card/z0333-19> [In Ukrainian].

Дата надходження: 03.11.2023 р.

Iryna Khomyshyn

Lviv Polytechnic National University,
Professor of the Department of Administrative
and Information law
Educational Institute of Law and Psychology,
Sc. D.

iryna.y.khomyshyn@lpnu.ua

ORCID ID: <https://orcid.org/0000-0002-6180-347>

NATIONAL LEGISLATION AND INTERNATIONAL OBLIGATIONS IN THE FIELD OF PREVENTING AND COMBATING DOMESTIC VIOLENCE

The article analyzes national legislation in the field of prevention and countermeasures against domestic violence and gender-based violence. The recognition of the concept of «Child witness» at the legislative level has been updated, and the problems of law enforcement practice, when the court cannot, taking into account the circumstances of the case, assess the child specifically as a victim in situations where she only witnessed domestic violence. It was noted that the requirement of the Istanbul Convention to establish one or more official bodies responsible for the coordination, implementation, monitoring, and evaluation of policies and measures to prevent all forms of violence and to combat all forms of violence that fall under the scope of this Convention was embodied by placing to the Ministry of Social Policy of Ukraine for the formation and implementation of state policy in the field of prevention and countermeasures against domestic violence, coordination of the interaction of subjects involved in measures to eradicate the specified socially dangerous phenomenon. An analysis of the State Social Program for the Prevention and Counteraction of Domestic Violence and gender-based violence for the period until 2025 was carried out, and the main tasks and measures for the implementation of the specified Program were identified. It was concluded that the process of improving national legislation needs to be improved taking into account both national characteristics and international principles.

Keywords: domestic violence; legislation; Istanbul Convention; counteraction; prevention; child-witness; mobile team; perpetrator.